

تبیین نقش اقوام در گسترش کالبدی-فضایی شهرهای چندقومیتی (نمونه موردی: شهر دوگنبدان)

جلال کامران

دانشجو دکتری، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

کرامت‌الله زیاری*

استاد مدعو، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

کیانوش ذاکر حقیقی

استاد مدعو، گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۲

چکیده

شهرها به دلایلی چون رشد سریع جمعیت، مهاجرت اقوام با فرهنگ‌های متفاوت، عدم وجود برنامه و مدیریت کارآمد با مشکلاتی مانند ساختار کالبدی-فضایی ناهماهنگ و عدم وجود هویت شهری روبه‌رو شده‌اند. شهر دوگنبدان با توجه به موقعیت جغرافیایی و اقتصادی که دارا می‌باشد به عنوان یکی از شهرهای مهم نفتی و مهاجرپذیر است که وجود اقوام مختلف از جمله ترک، لر، کرد و غیره در ساختار شهر از لحاظ ابعاد کالبدی-فضایی، اقتصادی و اجتماعی چندگانگی به وجود آورده است. در همین راستا، در این پژوهش، هدف اصلی تبیین نقش اقوام در گسترش کالبدی-فضایی شهرها چند قومیتی (شهر دوگنبدان) است. این مقاله به لحاظ روش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف و ماهیت توسعه‌ای-کاربردی می‌باشد. برای شناسایی میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ساختار کالبدی-فضایی یکپارچه شهر دوگنبدان از نرم افزار Spss و روش تحلیل عاملی استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که عوامل اقتصادی بیشترین تأثیر را در شکل‌گیری الگوی کنونی توسعه شهر دوگنبدان داشته‌اند. بررسی علل این توسعه ناموزون شهر و تأثیر پذیرفته از مهاجرت اقوام نشان دهنده آن است که شهر دوگنبدان در ۱۵ سال اخیر شاهد ناپایداری الگوی توسعه شهر بوده است و هم‌چنین، عوامل استخراج شده به ترتیب عامل شهر پاک و قابل زیست، شهری قوم محور، شهری اجتماع محور، شهری کالبد محور و در نهایت شهری اقتصاد محور از لحاظ محتوایی و طبق مرور متون نظری ارتباط نزدیکی با محدوده مطالعاتی دارند، نام‌گذاری شده است و در پیدایش و تکوین محلات شهر دوگنبدان اثرگذاری بیشتری داشته است.

واژگان کلیدی: گسترش کالبدی-فضایی، اقوام، شهرهای چند قومیتی، شهر دوگنبدان.

مقدمه

فرایند شهرنشینی در مناطق مختلف جهان عمدتاً براین تعامل پیچیده عوامل و فرایندهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فناوری، جغرافیایی و فرهنگی در مقیاس ملی و محلی است. این فرایند در مراحل مختلف خود در طول زمان و بنا بر مقتضیات محلی، الگوهای مختلف شهری را تولید می‌کند (Soleimani Mehrnjani et al, 2018). شهرها نیز به دلایلی چون رشد سریع جمعیت، مهاجرت اقوام با فرهنگ‌های متفاوت، عدم وجود برنامه و مدیریت کارآمد با مشکلاتی مانند ساختار کالبدی-فضایی ناهماهنگ و عدم وجود هویت شهری روبه‌رو شده‌اند. ولیکن، پدیده مهاجرت اقوام یکی از مهمترین عواملی است که تأثیر آن بر شکل‌گیری توسعه ناهماهنگ کالبدی-فضایی شهر کاملاً مشهود می‌باشد. به عبارتی انطباق جغرافیای محرومیت بر جغرافیای قومیت، ایدئولوژی‌ها، استعمار و هم‌چنین، مداخلات خارجی و یا استفاده از ابزارهای دیگر نقش مهمی در قومی شدن جوامع داشته‌اند. در ایران یکی از معضلات و چالش‌های موجود در شهرها به خصوص در شهرهای مهاجرپذیر، وجود اقوام مختلف می‌باشد که موجب تغییر ساختار شهرها از لحاظ ابعاد اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و کالبدی-فضایی شده است.

یکی از شهرهای ایران که با سکونت اقوام مختلف در دوره زمانی توسعه یافته‌است، شهر دوگنبدان می‌باشد. شهر دوگنبدان که مرکز شهرستان گچساران است، در استان کهگیلویه و بویر احمد واقع شده است؛ این شهر تا قبل از سال ۱۳۰۶ تقریباً خالی از سکنه بوده است ولی پس از آن با فعالیت‌های شرکت نفت در منطقه گچ کوراوعلی (گچساران قدیم) این منطقه اهمیت یافت و با توجه به وجود منابع نفتی در این شهر موجی از مهاجرت در دهه‌های اخیر به این شهر صورت گرفته است که این امر موجب شده است هویت اصلی این شهر بر مبنای علاوه بر ساکنان بومی، سایر اقوام نیز بنا نهاده شود. شهردوگنبدان از اقوام لر، ترک قشقایی تشکیل شده است که به صورت یکپارچه و پایدار کنار هم زندگی می‌کنند و اگرچه امکانات و خدمات در این شهر به صورت نامتعادل توزیع شده است و این عدم هماهنگی و عدم تعادل منجر به توسعه ناموزون در سطح شهر گشته شده است. از این رو، شناخت و تحلیل تأثیر اقوام با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در شکل‌گیری و توسعه کالبدی-فضایی شهرها حائز اهمیت می‌باشد و سازوکارهای لازم جهت یکپارچگی کالبدی-فضایی شهر دو گنبدان با توجه به تبیین نقش اقوام لازم و ضروری است. لذا، در پژوهش حاضر با بررسی اثرات نقش اقوام در شکل‌گیری و توسعه کالبدی-فضایی شهر دوگنبدان، به ارائه الگویی جهت یکپارچگی کالبدی-فضایی در سطح شهر مبتنی بر شناخت متعادل توزیع فضایی جمعیت، قلمروها و سلسله مراتب فضایی و هم‌چنین ایجاد هماهنگی بخش‌های فعالیتی در بهینه جمعیتی با توجه به نقش اقوام پرداخته خواهد شد. در همین راستا، مسئله اصل پژوهش این است که اقوام با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در شکل‌گیری و توسعه کالبدی-فضایی شهردوگنبدان چه تأثیراتی داشتند؟

مبانی نظری

چارچوب نظری

اقوام در لغت‌نامه دهخدا به معنی خویشاوندان، فرقه‌ها، گروه‌ها و طایفه‌ها می‌باشد که می‌توان مترادف آن را ارحام، اقربا، بستگان، خویشان و وابستگان در نظر گرفت. بنابراین، می‌توان گفت که اقوام شامل افرادی است که دارای زمینه‌های ارتباطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یکسان می‌باشند. طایفه‌گرایی و قوم‌گرایی، از ویژگی‌های ساختار سنتی ایلی و قبیله‌ای بوده که در شهرهای مرزی، حاشیه‌ای و کوچک بیشتر از کلان شهرها وجود دارد. این پدیده هرچند دارای مزایا و محاسنی نظیر ایجاد همبستگی، حس وفاداری و روحیه تعاون و همکاری میان گروه‌ها و افراد طایفه را تحکیم و تقویت می‌کند، ولیکن می‌تواند پیامدهای منفی بی‌شماری برای توسعه شهرهایی که بافت قومی و قبیله‌ای دارند را به دنبال دارد و قومیت نیز شامل گروه‌های قومی می‌شود که دارای ویژگی‌های نیایی و اصل و نسبی یکسان یا مشترک می‌باشند. واژه قومیت در فرهنگ معین بدین شرح است: اشتراک گروهی از مردم در تاریخ، زبان، آداب و رسوم که عامل پیوند و اتحاد بین آنان است. به اذعان متخصصین علوم اجتماعی و انسانی، رقابت‌های قومی و منطقه‌ای در شهرها و مناطقی با تنوع فرهنگی، قومی، مذهبی، زبانی و حتی گویشی یکی از عوامل مهم عدم توسعه این مناطق بوده است و به واگرایی فرهنگی، قومی، زبانی و مذهبی آن‌ها دامن زده است، به نحوی که برخی معتقدند که طایفه و قوم‌گرایی در توسعه شهرها و مناطق مذکور، تاکنون به عنوان یک آفت مهلک و مانع توسعه عمل نموده است. مفهوم قومیت به معنی، جمعیت انسانی مشخص با یک افسانه اجداد مشترک، خاطرات مشترک، عناصر فرهنگی پیوند با یک سرزمین تاریخی و میزانی از حس منافع و مسئولیت است (Askari et al, 2017).

در شهرهای چندقومیتی هویت فردی و گروهی بیشتر به مسائل اجتماعی و فرهنگی وابستگی دارد و تا در سرزمین‌هایی با مرز مشخص زندگی کنند. در شهرهای چندقومیتی، قومی که بیشترین قدرت را دارد، بیشترین امتیاز را دارا و بر ناهمگونی قومی در سازمان فضایی شهر اثر می‌گذارد. شهرهای چند قومیتی ویژگی‌های زیر را دارند:

۱- نوع جدیدی از شهرهای چند قومیتی با "تکرار و تداوم" مشخص می‌شود، بدین معنا که ویژگی‌های قومی و تفاوت فرهنگی به طور مداوم در حال تغییر هستند. ما دیگر نمی‌توانیم قومیت را به یک گروه نسبت دهیم زیرا شباهت‌ها و اختلافات تعریف شده معمولی در حال انحلال است. ایده‌هایی مانند تعلق، تبعید، وطن و پراکنش، دیگر برای درک شهرهای چند فرهنگی اهمیتی ندارند زیرا مرزهای فرهنگی متخلخل هستند و هویت‌های ترکیبی در حال تبدیل شدن به یک هنجار است؛

۲- این شهرها دارای خصلت مهاجرپذیری هستند و تفکیک مکانی شهرهای چند قومی از الگوهای اقتصادی و فرهنگی خاصی پیروی می‌کند.

هم‌چنین، مسئله مرزهای جغرافیایی موجودیت فرهنگی / قومی با هم در ارتباط هستند. این مرزها در جوامع اولیه و بدوی یعنی هنگامی که سرزمین‌ها و مرزهای سیاسی هنوز دقیقاً مشخص نشده بودند، انعطاف‌پذیر و ضعیف بودند. در این جوامع، هویت فردی و گروهی ممکن بود بیشتر به وابستگی‌های اجتماعی و فرهنگی آن‌ها (متعلق به قبایل، روستاها، گروه‌های خویشاوندی، قبیله‌ها و غیره) مربوط باشد تا به سرزمین‌هایی با مرزهای دقیقاً مشخص؛ وافرادی با پیشینه‌های مختلف قومی، اجتماعی، ملی و مذهبی محیط ساخته شده شهر را به طور مشترک استفاده می‌کنند. علی‌رغم همه اختلافات، آن‌ها در جستجوی وطن در شهرهایی می‌شوند که به طور فزاینده‌ای از نظر جمعیتی بصورت چند قومیتی‌تر نسبت به گذشته می‌باشد (Sandercock, 2009). از سوی دیگر، ساختار کالبدی-فضایی شهر راهبردهایی در پراکندگی بافت شهری است که توزیع فضایی را براساس نظمی معین متمایز می‌کند و این توزیع فضایی در مقیاس‌های مختلف قابل مشاهده و تقسیم‌بندی است. هم‌چنین، در ساختار کالبدی-فضایی شهر، ساختار کالبدی و ساختار اقتصادی، اجتماعی در عناصر شهری باهم در ارتباط می‌باشند (Korotaev, 2016). البته با توجه به مطالعات صورت گرفته در زمینه فضایی شهری، بسیاری از اثرات با شبکه‌های اجتماعی مرتبط می‌باشند که در ساختار فضایی شهر و سیاست‌گذاری عمومی بسیار حائز اهمیت می‌باشند (Wang & Liu, 2017: 148). به‌طور کلی، می‌توان گفت ساختار فضایی شهر، نتیجه تکامل سیستم شهری است (Rong-Jun et al, 2014: 1942).

قابل ذکر است که مهم‌ترین عواملی که بر بافت شهر اثر می‌گذارند و ساختار آن را به‌وجود می‌آورند، شامل عوامل مختلفی همچون عوامل طبیعی و اقلیمی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل اقتصادی و معیشتی، فناوری، تاریخی، نهادی-مدیریتی و تأسیساتی است. ساختار یک شهر، محور اصلی شکل‌گیری و تکوین هر شهر محسوب می‌شود و به‌مثابه ستون فقرات در ساختار بدن است، به‌طوری‌که با از بین رفتن یا خدشه‌وارد آمدن به آن، سازمان آن تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد (Schneider-Sliwa, 2015: 804). هم‌چنین، تحولات شهری منجر به تغییراتی در ساختار کالبدی شهری می‌شود و در همین راستا، آگاهی و دانش سازمان اصل و برنامه‌ریزی فضایی برای گسترش و توسعه شهری ضروری هستند و یک متخصص با تجربه، اولویت پارامترهای توسعه کالبدی-فضایی را به طور کلی تعیین می‌کند و آن‌ها را براساس اطلاعات موجود مورد ارزیابی قرار می‌دهد (Naghibi & Shirmohammadi, 2008: 43).

پیشینه تحقیق

در بررسی صورت گرفته شده در راستای مفاهیم اصلی پژوهش، طهماسبی‌زاده و همکاران (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی، در بین گروه‌های قومی ساکن در شاهین شهر (مورد مطالعه شهروندان ۱۵ تا ۶۵ سال)" به بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی، در بین گروه‌های قومی ساکن در شاهین شهر پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان دهنده آن است که میزان وفاق اجتماعی در بین شهروندان شاهین شهر از متوسط میانگین پایین بوده است. هم‌چنین عوامل اقتصادی و سیاسی نیز از متوسط میانگین پایین‌تر بوده است ولی عوامل اجتماعی، فرهنگی،

فردی و رسانه‌ای از متوسط میانگین بالاتر بوده است. صفایی پور و آزادخانی (۱۳۹۹)، در مقاله‌ای با عنوان "بررسی نقش قومیت در دستیابی به توسعه پایدار شهری، نمونه موردی: محلات شهر ایلام" به بررسی نقش قومیت در دستیابی به توسعه پایدار محله‌ای شهر ایلام پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان دهنده آن است که قومیت بر توسعه پایدار محلات شهر ایلام دارای تأثیر مثبت و معناداری می‌باشد. همچنین همکاری و تعامل مدیران شهری با گروه‌های قومی، تمایل به همکاری اجتماعی و مشارکت مردم محلی بر توسعه پایدار محلات شهر ایلام تأثیر مثبت و معناداری دارد. نجفی و فرهمند (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی اقوام لک و لر (مورد مطالعه: مردان شهر خرم‌آباد)" به بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی اقوام لک و لر در بین مردان شهر خرم‌آباد پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که بین وفاق اجتماعی و سن، قومیت، وضعیت تأهل، فرهنگ شهروندی، قانون‌گریزی و محرومیت نسبی رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده شده است و نتایج آزمون تحلیل چند متغیره نیز نشان داد که متغیرهای فرهنگ شهروندی، قانون‌گریزی، محرومیت نسبی و قومیت توانسته‌اند ۳۷ درصد از تغییرات متغیر وفاق اجتماعی را تبیین کنند. همچنین، منصوریان و همکاران (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان "آسیب‌شناسی مدیریت شهری در شهر اقوام (مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان)" به بررسی در ارتباط با آسیب‌های مدیریتی شهر اقوام پرداخته‌اند. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که از نظر ساکنان محلی دو عامل قوم‌گرایی و تعلقات مذهبی، به طور معناداری مهم‌ترین عوامل مؤثر بر شیوه انتخاب اعضای شورای شهر می‌باشند. لابی‌گری و قوم‌گرایی مهم‌ترین معیارهای اثرگذار در انتخاب شهرداران بوده و در فرایندی بازخوردی، شورای برآمده از ساختار اجتماعی-فضایی مبتنی بر قوم‌گرایی منجر به انتخاب شهردار براساس منافع فردی و قومی شده است و با دخالت در امور اجرایی شهرداری، زمینه را برای ناکارآمدی مدیریت شهر فراهم ساخته است.

منتظری و همکاران (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای تحت عنوان "تحولات ساختار کالبدی-فضایی شهر یزد و عوامل مؤثر بر بر ساختار کالبدی-فضایی شهر یزد" چنین مطرح می‌نمایند که در ابتدا عوامل طبیعی به‌خصوص شرایط اقلیمی از جمله تأثیرگذارترین عوامل بر نحوه رشد و توسعه شهر یزد بوده اما در دوره‌ها بعدی عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و جریان‌های حاکم فکری تأثیر در تغییرات ساختار کالبدی-فضایی این شهر داشته‌اند.

در مطالعات خارجی صورت گرفته شده نیز آسی بی^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، در مقاله‌ای با عنوان "تفکیک سکونت‌های اقلیت‌های قومی و توسعه پایدار شهر؛ مورد کوماسی: غنا" به بررسی ماهیت و الگوهای تفکیک مسکونی اقلیت‌های قومی، عوامل و فرایندهای اساسی در انتخاب موقعیت اقلیت‌های قومی، و دانش یا ادراک در مورد ابعاد و آثار تفکیک اقامتی قومی بر توسعه پایدار شهرها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که حتی در محله‌های پرجمعیت و چند قومیتی، برخی از سطوح خوشه‌بندی به دلایل مختلف امکان‌پذیر است. وجود جوامع مهاجر پیامدهای مثبت و

¹ Asibey

نامطلوبی بر پایداری زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی شهر دارد. با این حال، هیچ برنامه ریزی یا مدیریت شهری برای استفاده از پتانسیل چنین محله‌هایی برای توسعه پایدار شهر وجود ندارد. لین و یانگ^۱ (۲۰۲۱)، نیز در مقاله‌ای با عنوان "تغییرات فضایی منظر و شهرسازی برای سکونتگاههای قومی در شهرها" به بررسی توسعه مناطق قومی، درک تنوع مکانی و زمانی الگوی چشم‌انداز پرداخته‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داده است که تغییرات جمعیت و رشد تولید ناخالص داخلی نیروهای اصلی محرک تغییر الگوی چشم‌انداز در شهرها بودند. سرانجام، نیروهای محرکه‌ای که منجر به تغییر الگوی چشم‌انداز شامل اثرات اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و طبیعی شده است.

لطفاتا^۲ (۲۰۱۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان "اثر تغییرات فیزیکی بر ساختار فضایی منطقه تاریخی شهر ارومیه" به بررسی ساختار اصلی شهر بر اساس تجزیه و تحلیل تمام اجزای شهر پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که عملکرد و انسجام منطقه تاریخی و ارتباط آن با کل ساختار شهر تحت تأثیر تغییرات فیزیکی در طول زمان کاهش یافته است و ساختار داخلی این منطقه نمی‌تواند با ساختار کلی شهر مرتبط باشد و بخش بزرگی از هویت و ارزش‌های فیزیکی بافت، با قطع شدن عناصر اصلی منطقه، تخریب می‌شود.

هم‌چنین، کنیز^۳ و همکاران (۲۰۱۶)، در مقاله‌ای تحت عنوان "رضایتمندی از زندگی، قومیت و محله: آیا تأثیری بین ترکیب قومی محله در رضایت از زندگی وجود دارد؟" به بررسی رضایت مندی اقلیت‌ها با توجه ویژگی‌های محله و تفاوت‌هایی را در رضایت زندگی برای گروه‌های قومی در انگلیس وجود دارد، پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که رضایت در میان اقلیت‌ها کمتر است، اما با تراکم ناحیه‌ای اقوام در محلات رضایت بالاتر زندگی برای گروه‌های خاص را موجب می‌شود. به طور کلی، با بررسی پیشینه مرتبط با موضوع پژوهش، تبیین نقش اقوام در شکل‌گیری و گسترش کالبدی-فضایی شهر دوگنبدان در دستور کار قرار گرفته است که وجود اقوام در این شهر موجب وجود محلات و فضاهای شهری بدون برنامه و متعادل شده است.

مواد و روش‌ها

روش تحقیق

این مقاله به لحاظ روش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف و ماهیت توسعه‌ای-کاربردی می‌باشد. در این تحقیق به منظور تدوین کلیات تحقیق از مطالعه کتابخانه‌ای با بررسی نظرات، ایده‌ها، دیدگاه‌های مربوط به رویکرد ساختار کالبدی-فضایی و اقوام پرداخته شده است. به منظور شناسایی میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ساختار کالبدی-فضایی یکپارچه شهر دوگنبدان از نرم افزار SPSS و روش تحلیل عاملی بهره برده شده است. هم‌چنین، جامعه آماری

¹ Lin & Yang

² Lotfata

³ Knies

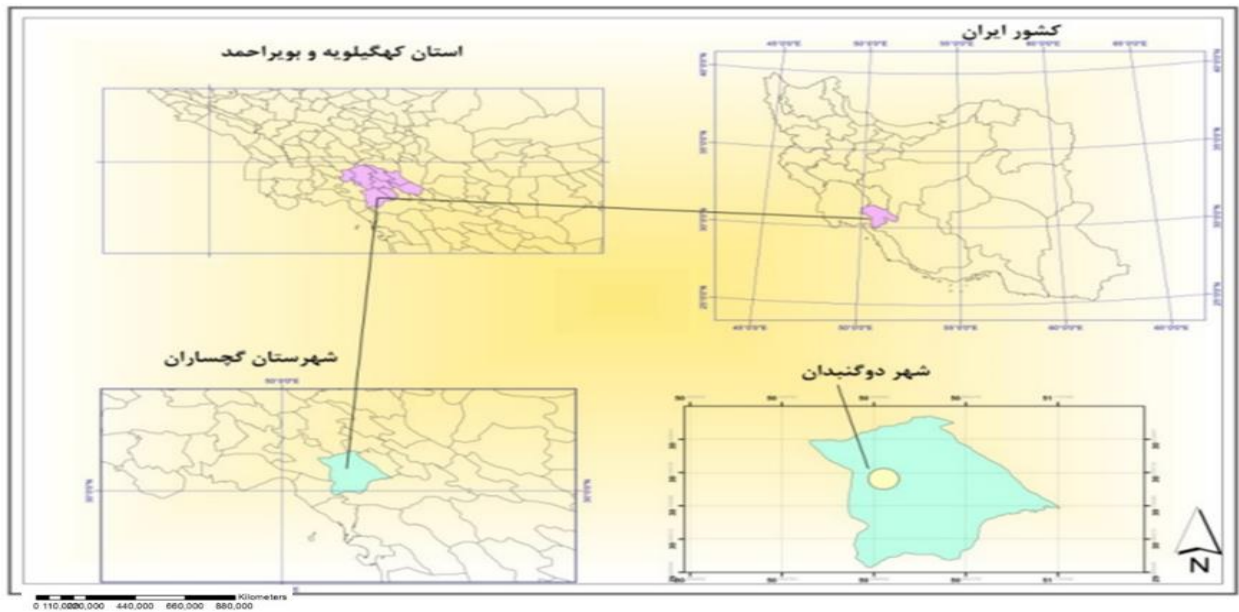
تحقیق شامل ساکنین شهر دوگنبدان می‌باشد که بر اساس نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر دوگنبدان در سال ۱۴۰۰ حجم جامعه ی آماری ساکنین شهر برابر ۱۴۲۵۰ نفر در نظر گرفته شده است. با توجه به حجم جامعه آماری تحقیق بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه برابر ۳۷۴ نفر محاسبه گردیده است که به صورت تصادفی انتخاب شدند.

محدوده مورد مطالعه

شهر دوگنبدان مرکز شهرستان گچساران بوده و مردم این شهر به گویش لری جنوبی صحبت می‌کنند. آنگونه که در فرهنگ دهخدا آمده است: "دو گنبدان دهی است از دهستان زیر کوه باشت و بابویی بخش گچساران شهرستان بهبهان واقع در ۲۳ هزار گزی شمال باختری گچساران و دارای ۲۵۰ تن سکنه است". این شهر در ارتفاع ۷۲۰ متری از سطح دریا با مساحتی بالغ بر ۱۸ کیلومترمربع در وضع موجود و در ۱۵۷ کیلومتری شهر یاسوج (مرکز استان قرار گرفته است. شهرستان از شمال به شهرستان کهگیلویه، از جنوب به شهرستان گناوه (استان بوشهر) از شرق و شمال شرقی به شهرستان ممسنی (استان فارس) و از غرب به شهرستان بهبهان (استان خوزستان) محدود می‌باشد.

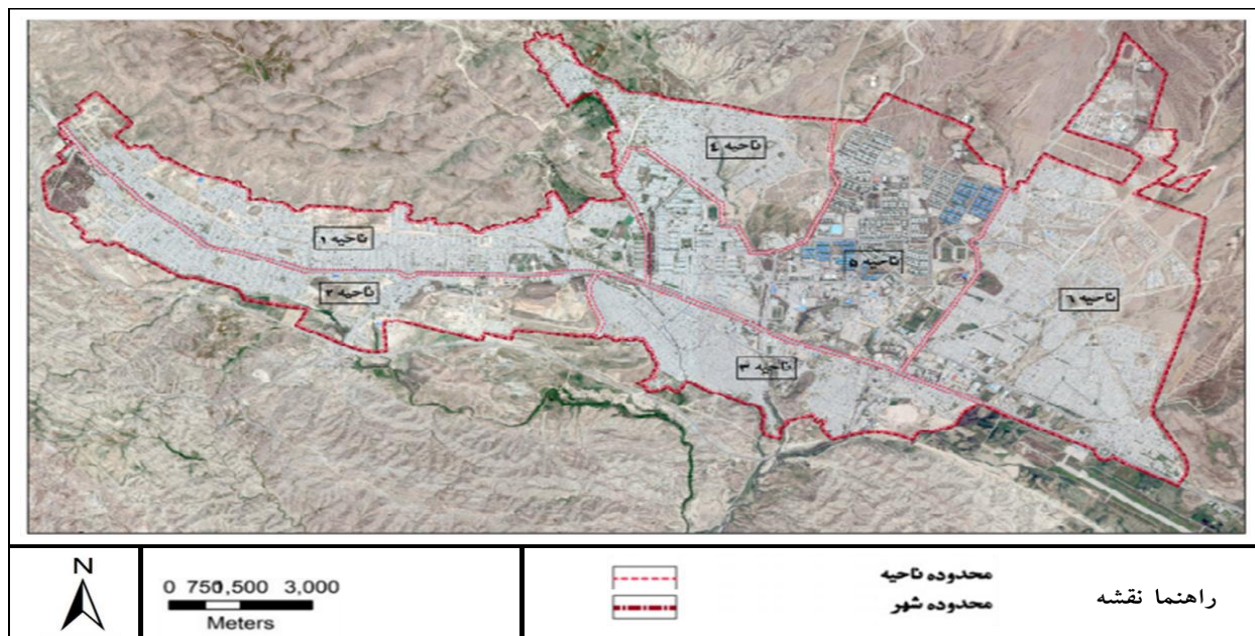
با توجه به سیر شکل‌گیری شهر دوگنبدان که دارای هسته‌های کوچک اولیه روستایی (روستای پرو بالی و رادک) بوده است و پس از پدیدار شدن نفت و تأثیرپذیری توسعه شهر به واسطه پذیرش نقش یک شهر نفتی موجب گردید که بخش اعظمی از شهر دوگنبدان در دهه‌های اخیر و به صورت برنامه‌ریزی شده شکل گیرد. در بررسی شکل‌گیری شهر دوگنبدان در ابتدا به قدیمی‌ترین تفکیک زمین پس از هسته‌های اولیه روستایی می‌بایستی اشاره کرد که در محدوده بافت قدیمی است. بافت منظم قدیم شهر گچساران گویای این مطلب است که بصورت برنامه‌ریزی از قبل قطع‌بندی شده است و معابر به صورت منظم شکل گرفته‌اند. بیشتر زمین‌ها بصورت قولنامه‌ای بوده که به زمین‌های قولنامه‌ای منصورخانی در بین ساکنین معروف است. با توجه به افزایش جمعیت که در سال‌های گذشته شهر گنبدان با آن مواجه گردید و در راستای تامین نیاز مسکن مردم موجب گردید که شهر توسعه یابد. هم‌چنین، در ارتباط با مالکیت اراضی شهر دوگنبدان پس از اراضی شخصی، بیشترین درصد مالکیت برای شرکت نفت است و پس از آن مالکیت دولتی. به عبارتی هسته اولیه شکل‌گیری شهر دوگنبدان که در نقشه نیز مشخص است شامل اراضی متعلق به شرکت نفت است و با مهاجرت اقوام به این شهر گسترش کالبدی-فضایی شهر صورت گرفته شده است (Revision plan for the detailed plan of Dogonbadan city, 2015).

تبیین نقش اقوام در گسترش کالبدی فضایی شهرهای چند قومیتی (نمونه موردی: شهر دو گنبدان) ... ۳۷

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی شهر دوگنبدان، منبع: نویسندگان، ۱۴۰۰

Figure 1. Geographical location of Dogonbadan city, source: authors,2021

شکل ۲- تقسیمات کالبدی شهر دوگنبدان ، منبع: نویسندگان، ۱۴۰۰

Figure 2. Physical divisions of Dogonbadan city, source: authors,2021

یافته‌ها (تجزیه و تحلیل)

مرحله اول: تشکیل ماتریس اولیه داده‌ها:

در این قسمت از مقاله از ۲۲ شاخص برای سنجش توسعه کالبدی-فضایی شهر چند قومیتی دوگنبدان استفاده خواهد شد. این شاخص‌ها در واقع نشان دهنده ساختار اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی است. برای سنجش شاخص‌های توسعه کالبدی-فضایی ابتدا تمامی مقادیر به صورت نسبی بین صفر تا ۱۰۰ نرمال می‌شود و سپس با استفاده از تحلیل عاملی شاخص‌های توسعه کالبدی-فضایی طبق مناسب بودن الگوی تحلیل عاملی استخراج می‌شود.

مرحله دوم: بررسی مقادیر اشتراکات مربوط به هر متغیر با سایر متغیرهای مربوطه:

یکی از اولین خروجی‌های روش تحلیل عاملی، جدول اشتراکات مربوط به هر متغیر است که نشان می‌دهد میزان واریانس مشترک یک متغیر با سایر متغیرهای به کار گرفته شده در تحلیل چقدر است. استفاده از روش تجزیه به شاخص‌های منتخب، تعداد عامل‌هایی که طبق محاسبه استخراج شد مشخص گردید. برای تعداد عامل‌هایی که باید در این تحقیق با هدف تبیین نقش اقوام در گسترش کالبدی-فضایی شهرهای چندقومیتی در شهر دوگنبدان استخراج می‌شوند، ابتدا از معیار مورد نظر استفاده شده است. بر مبنای معیارها تنها عامل‌هایی که مقدار ویژه‌ای دارند انتخاب شدند؛ هم‌چنین، درصد تغییرات آن‌ها در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱- امتیاز استخراج شده مؤلفه‌ها

Table 1 - The extracted score of the components

مؤلفه‌ها	اولیه	امتیاز استخراج شده
دسترسی به تجهیزات شهری	۱۰۰۰	۰/۹۹۵
دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی	۱۰۰۰	۰/۹۸۷
دسترسی به خدمات درمانی	۱۰۰۰	۰/۹۶۴
دسترسی به حمل و نقل عمومی	۱۰۰۰	۰/۹۰۶
دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر	۱۰۰۰	۰/۹۷۵
میزان عملکردی شبکه ارتباطی	۱۰۰۰	۰/۹۸۷
تعداد اماکن ورزشی	۱۰۰۰	۰/۹۹۲
نزدیکی به آب‌های سطحی و رودخانه	۱۰۰۰	۰/۹۹۶
محدودیت منابع آب شیرین	۱۰۰۰	۰/۵۸۷
میزان تراکم جمعیت	۱۰۰۰	۰/۹۸۶
میزان خانوار ساکن در شهر	۱۰۰۰	۰/۹۳۶
میزان خانوار ساکن در حریم شهری	۱۰۰۰	۰/۹۷۳
میزان تراکم خالص جمعیتی	۱۰۰۰	۰/۹۹۰
میزان تراکم ناخالص جمعیتی	۱۰۰۰	۰/۶۸۵
میزان مشارکت شهروندان در مناطق شهری	۱۰۰۰	۰/۹۷۷
میزان همبستگی اجتماعی	۱۰۰۰	۰/۹۷۷
میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۱۰۰۰	۰/۹۶۹

میزان سرمایه گذاری بومی در شهر	۱۰۰۰	۰/۹۹۲
میزان توزیع درآمد در مناطق شهری	۱۰۰۰	۰/۹۸۷
دسترسی یکسان به منابع اقتصادی	۱۰۰۰	۰/۲۷۵
میزان توزیع عادلانه سرمایه گذاری و ثروت	۱۰۰۰	۰/۹۳۶
میزان سرمایه گذاری در منابع طبیعی	۱۰۰۰	۰/۸۶۵

Source: Research findings,2021

مرحله سوم: بررسی مقادیر کایزر مییر اولکین، آزمون کرویت بارتلت و همبستگی برای کنترل تناسب داده برای تحلیل عاملی مقدار عددی KMO و آزمون کرویت تلت در نرم افزار SPSS محاسبه شده است. جدول شماره ۲ نشان دهنده معیار KMO و نتایج آزمون کرویت تلت می باشد. با توجه به این جدول، معیار KMO همواره بالاتر از ۰/۷۶۷ می باشد که نشان دهنده مناسب بودن نقش اقوام در گسترش کالبدی-فضایی شهرهای چندقومیتی در شهر دوگنبدان است.

رویکرد مورد نظر تحلیل عاملی برای پژوهش حاضر می باشد و به دلیل آنکه سطح معناداری آزمون کرویت بارتلت و مقدار $\text{sig}=0/000$ است و ماتریس همبستگی و معناداری را نشان می دهد که حاکی از مفید بودن تحلیل عاملی برای داده های این پژوهش می باشد.

جدول ۲ نشان می دهد که مقدار KMO بالاتر از ۰/۰۰۵ بوده و برای تحلیل عاملی داده های مربوطه مناسب می باشند. همچنین، مقدار آمار بارتلت براساس عدد به دست آمده در حد پذیرش قرار دارد. لازم به یادآوری است در مقاله حاضر به دلیل وجود همبستگی میان شاخص ها، ۲۵ شاخص مورد بررسی قرار گرفته شده است و به دلیل بالا بودن مقدار KMO، ۲۲ شاخص نهایی برای کاربست در مراحل آتی پژوهش انتخاب گردیدند.

جدول ۲- آزمون بارتلت و مقدار عددی KMO از نتایج تحلیل عاملی

Table 2- Bartlett's test and numerical value of KMO from the results of factor analysis

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		۰/۷۶۷
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	۶۰۹/۸۴۹
	df	۲۳۱
	Sig.	۰/۰۰۰

Source: Research findings,2021

مرحله چهارم: بررسی واریانس تبیین شده ی موضوع و تعیین تعداد عوامل منتخب: بررسی موضوعات و شروط در جدول ۳ نشان می دهد که ۵ عامل نهایی به عنوان عوامل نهایی مبین توسعه کالبدی-فضایی شهر چند قومیتی نمونه مطالعاتی شناخته شدند. دلیل این موضوع این است که مقادیر ویژه هریک از عوامل پنج گانه، بالاتر از مقدار ۱ بوده است و بررسی شرط دوم نشان می دهد که واریانس جمعی تبیین شده توسط عوامل مربوطه در نمونه مطالعاتی در حدود

۹۰/۵۸ است و عوامل مربوطه گویای تبیین نقش اقوام در پیدایش و توسعه کالبدی-فضایی شهردوگنبدان بوده است و ۹۰ درصد مقدار تحقق شهر چند قومیتی را بیانگر است و براساس مطالعات نظری و عملی دقت بالایی را نشان می‌دهد. به عبارتی، هر عامل تحقیق به صورت مستقل بیش از ۱۰ درصد واریانس به دست آمده است و تا جایی که عامل پنجم ۹۰/۵۸ درصد بوده است که مهم‌ترین و اصلی‌ترین عامل در پیدایش و توسعه کالبدی-فضایی با نقش مهم اقوام است و سپس عامل چهارم ۸۲/۲۱ به دست آمده است. قابل ذکر است که مجموع عامل اول و دوم حدود ۸۱/۲۱۴ درصد است و نصف توسعه کالبدی-فضایی شهر چند قومیتی را تبیین می‌کند. نتایج جدول واریانس تجمعی نشان می‌دهد که مقادیر عوامل درون آن تغییر یافته است و جایگاه برخی از شاخص‌ها در ارتباط با عوامل بعد از چرخش نهایی مربوطه تغییر یافته است و جز عوامل چرخش نهایی می‌باشد.

جدول ۳-عوامل استخراج شده و درصد تغییرات آن‌ها

Table 3- Extracted factors and percentage of their changes

عوامل	مقدار خاص آغازین			مجموع مجذور بارهای استخراجی			مجموع مجذور بارهای چرخش یافته نهایی		
	کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
اول	۱۰/۱۹۲	۴۶/۳۲۸	۴۶/۳۲۸	۱۰/۱۹۲	۴۶/۳۲۸	۴۶/۳۲۸	۶/۱۹۲	۲۸/۱۴۳	۲۸/۱۴۳
دوم	۴/۰۴۶	۱۸/۳۸۹	۶۴/۷۱۸	۴/۰۴۶	۱۸/۳۸۹	۶۴/۷۱۸	۵/۴۸۴	۲۴/۹۲۸	۵۳/۰۷۱
سوم	۲/۳۱۷	۱۰/۵۳۲	۷۵/۲۵۰	۲/۳۱۷	۱۰/۵۳۲	۷۵/۲۵۰	۳/۵۶۸	۱۶/۲۱۸	۶۹/۲۸۹
چهارم	۱/۸۳۳	۸/۳۳۰	۸۳/۵۷۹	۱/۸۳۳	۸/۳۳۰	۸۳/۵۷۹	۲/۸۴۵	۱۲/۹۳۲	۸۲/۲۲۱
پنجم	۱/۵۴۲	۷/۰۰۷	۹۰/۵۸۶	۱/۵۴۲	۷/۰۰۷	۹۰/۵۸۶	۱/۸۴۰	۸/۳۶۵	۹۰/۵۸۶

Source: Research findings,2021

مرحله پنجم: محاسبه ماتریس عاملی دوران یافته و تعیین مقادیر ارتباط شاخص‌ها با عوامل منتخب جهت نامگذاری و تفسیر عوامل مربوطه:

بعد از تعیین واریانس هریک از عوامل تبیین کننده نقش اقوام در پیدایش و توسعه کالبدی-فضایی شهردوگنبدان، در این مرحله ماتریس عوامل دوران یافته داده‌ها به دست آمده است که شرایط را برای نام‌گذاری و شناسایی عامل‌های تحقیق با امتیاز مشخص شده آسان‌تر کرده است. در واقع جدول شماره ۴ همان عامل‌هایی که در جدول ۳ براساس درصد واریانس تجمعی به دست آمده است با روش چرخش واریماکس دوران یافته است.

انتخاب روش دوران عوامل: برای تعیین نوع دوران عوامل با استفاده از نرم افزار SPSS ماتریس ضرایب همبستگی بین عوامل استخراج شده است که مورد بررسی قرار گرفته شده است و به دلیل آنکه ماتریس قدر مطلق ۰/۳۲. بزرگ‌تر نیست؛ بنابراین، بین عوامل منتخب همبستگی وجود ندارد و طبق جدول شماره ۵ دوران متعامد و با استفاده از روش دوران واریماکس، عوامل مورد نظر و روابط شاخص‌ها جهت تبیین توسعه کالبدی-فضایی شهر دوگنبدان تبیین و مشخص شده است.

جدول ۴- ماتریس ضرایب همبستگی بین عوامل استخراج شده

Table 4- Matrix of correlation coefficients between the extracted factors

Component Matrix ^{a,b}					
شاخص‌ها	Component				
	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم
دسترسی به تجهیزات شهری	۰/۷۰۷	۰/۵۷۸	۰/۰۶۸	-۰/۰۶۰	-۰/۳۹۲
دسترسی به مراقبت های بهداشتی	۰/۵۲۳	۰/۶۰۹	-۰/۳۸۶	-۰/۰۸۸	۰/۴۳۱
دسترسی به خدمات درمانی	۰/۸۲۵	-۰/۳۸۵	-۰/۰۴۵	۰/۳۶۶	۰/۰۱۰
دسترسی به حمل و نقل عمومی	۰/۸۳۷	-۰/۴۰۰	۰/۱۴۳	-۰/۱۱۶	-۰/۱۱۱
دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر	۰/۸۴۹	-۰/۰۰۶	-۰/۴۴۸	۰/۰۰۶	-۰/۲۳۰
میزان عملکردی شبکه ارتباطی	۰/۸۷۰	-۰/۴۱۶	-۰/۲۲۰	-۰/۰۸۴	۰/۰۲۷
تعداد اماکن ورزشی	۰/۵۲۴	-۰/۴۵۴	۰/۵۲۰	۰/۲۹۸	۰/۳۸۹
نزدیکی به آب های سطحی و رودخانه	۰/۵۲۶	-۰/۱۷۷	-۰/۳۳۷	۰/۴۷۶	-۰/۵۹۵
محدودیت منابع آب شیرین	۰/۵۸۸	-۰/۴۲۲	۰/۱۸۹	-۰/۱۳۳	-۰/۱۰۲
میزان تراکم جمعیت	۰/۳۳۵	۰/۶۴۴	۰/۵۴۹	۰/۳۸۱	۰/۱۰۹
میزان خانوار ساکن در شهر	۰/۸۰۹	۰/۴۷۲	-۰/۰۰۴	۰/۰۳۵	۰/۲۴۱
میزان خانوار ساکن در حریم شهری	۰/۹۱۷	۰/۰۸۴	۰/۱۲۳	۰/۳۱۴	۰/۱۰۴
میزان تراکم خالص جمعیتی	۰/۹۹۰	-۰/۰۰۹	-۰/۰۲۱	۰/۰۰۲	۰/۰۹۸
میزان تراکم ناخالص جمعیتی	۰/۸۰۹	۰/۱۰۵	۰/۰۳۸	-۰/۱۱۶	۰/۰۶۷
میزان مشارکت شهروندان در مناطق شهری	۰/۶۵۷	-۰/۵۲۷	۰/۱۶۵	-۰/۴۱۸	-۰/۲۵۶
میزان همبستگی اجتماعی	۰/۲۶۶	۰/۵۳۸	۰/۵۴۴	۰/۴۲۳	-۰/۳۷۷
میزان سرمایه گذاری بخش خصوصی	۰/۴۰۷	۰/۷۳۹	۰/۱۳۳	-۰/۴۵۷	۰/۱۷۹
میزان سرمایه گذاری بومی در شهر	۰/۹۰۰	۰/۱۷۲	۰/۱۸۶	-۰/۳۴۴	۰/۰۰۶
میزان توزیع درآمد در مناطق شهری	۰/۲۳۹	-۰/۷۹۱	۰/۴۲۴	-۰/۰۷۶	۰/۳۳۰
دسترسی یکسان به منابع اقتصادی	۰/۴۷۷	۰/۰۱۷	-۰/۰۱۸	۰/۱۷۱	۰/۱۳۱
میزان توزیع عادلانه سرمایه گذاری و ثروت	۰/۸۰۷	۰/۰۷۵	-۰/۴۷۶	-۰/۲۲۹	۰/۰۱۴
میزان سرمایه گذاری در منابع طبیعی	۰/۰۹۱	-۰/۱۱۲	-۰/۶۱۴	۰/۵۵۴	۰/۴۰۱

Source: Research findings, 2021

جدول ۵- عوامل دوران یافته و بار عامل آن‌ها

Table 5-Circular factors and their Confirmatory Factor

Rotated Component Matrix ^{a,b}					
شاخص‌ها	Component				
	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم
دسترسی به تجهیزات شهری	۰/۶۶۲	-۰/۰۵۷	۰/۴۵۷	۰/۴۸۶	-۰/۳۲۸
دسترسی به مراقبت های بهداشتی	۰/۹۲۳	-۰/۰۱۷۰	-۰/۰۲۲	۰/۰۵۳	۰/۳۲۱
دسترسی به خدمات درمانی	۰/۲۳۲	۰/۷۰۴	۰/۵۵۶	۰/۱۲۸	۰/۳۰۰
دسترسی به حمل و نقل عمومی	۰/۳۲۵	۰/۷۶۴	۰/۴۲۷	-۰/۰۱۴	-۰/۱۸۵

۴۲. فصلنامه علمی - پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی - سال پانزدهم، شماره چهارم، پاییز ۱۴۰۲

دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر	۰/۰۷۲	-۰/۰۸۹	۰/۷۴۵	۰/۲۲۸	۰/۵۹۶
میزان عملکردی شبکه ارتباطی	۰/۰۷۹	-۰/۲۴۲	۰/۵۱۵	۰/۶۷۲	۰/۴۵۲
تعداد اماکن ورزشی	۰/۲۲۲	۰/۲۹۲	-۰/۱۰۱	۰/۹۲۰	۰/۰۰۵
نزدیکی به آب های سطحی و رودخانه	۰/۱۴۳	۰/۱۵۷	۰/۹۶۶	۰/۱۲۷	-۰/۰۱۸
محدودیت منابع آب شیرین	-۰/۲۱۰	-۰/۰۵۲	۰/۲۸۷	۰/۶۶۱	۰/۱۴۴
میزان تراکم جمعیت	۰/۰۴۴	۰/۹۲۱	-۰/۱۵۵	۰/۰۳۲	۰/۳۳۴
میزان خانوار ساکن در شهر	۰/۱۳۶	۰/۳۶۶	۰/۱۳۵	۰/۲۰۰	۰/۸۵۲
میزان خانوار ساکن در حریم شهری	۰/۲۱۶	۰/۴۴۲	۰/۳۶۹	۰/۵۴۱	۰/۵۵۰
میزان تراکم خالص جمعیتی	۰/۰۶۷	۰/۱۴۶	۰/۳۹۲	۰/۵۷۵	۰/۶۹۳
میزان تراکم ناخالص جمعیتی	-۰/۰۶۴	۰/۱۴۷	۰/۲۵۴	۰/۴۱۴	۰/۶۵۱
میزان مشارکت شهروندان در مناطق شهری	-۰/۴۷۸	-۰/۲۴۵	۰/۳۷۰	۰/۸۱۷	۰/۱۹۶
میزان همبستگی اجتماعی	-۰/۱۹۶	۰/۹۴۶	۰/۱۸۷	-۰/۰۶۲	۰/۰۶۹
میزان سرمایه گذاری بخش خصوصی	-۰/۳۱۴	۰/۲۴۷	-۰/۲۵۰	-۰/۱۶۵	۰/۸۴۸
میزان سرمایه گذاری بومی در شهر	-۰/۳۲۷	۰/۱۶۹	۰/۱۹۷	۰/۴۶۶	۰/۸۷۶
میزان توزیع درآمد در مناطق شهری	-۰/۰۰۸	-۰/۱۹	-۰/۲۰۲	۰/۹۲۲	-۰/۲۲۵
دسترسی یکسان به منابع اقتصادی	۰/۱۹۹	۰/۱۵۹	۰/۱۷۹	۰/۲۸۴	۰/۳۱۲
میزان توزیع عادلانه سرمایه گذاری و ثروت	۰/۰۵۷	-۰/۲۴۰	۰/۴۸۵	۰/۱۹۶	۰/۸۷۵
میزان سرمایه گذاری در منابع طبیعی	۰/۸۸۹	-۰/۱۶۶	۰/۲۰۵	-۰/۰۳۱	۰/۰۶۸

Source: Research findings, 2021

براساس ماتریس عاملی چرخش یافته نهایی بعد از تکرار ۱۰ دوران واریانس، ۵ عامل نهایی در نمونه مطالعاتی به دست آمده است. پس از استخراج عامل‌ها، در این قسمت از روش باید به نام گذاری عامل‌ها پرداخته شود که به شرح زیر صورت گرفته شده است:

-عامل اول: این عامل با امتیاز، ۲۸/۱۴۳ واریانس کل را تبیین می‌نماید؛ براساس ماتریس فیلتر شده نهایی با شاخص‌های دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر، میزان عملکردی شبکه ارتباطی، میزان خانوار ساکن در شهر، میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، میزان سرمایه‌گذاری بومی در شهر، میزان فراوانی و شدت تعهد و منسجم هم‌پسته بوده است و در ارتباط نزدیکی است. در همین راستا، عامل اول را تحت عنوان شهری اقتصاد محور نام گذاری شده است.

-عامل دوم: این عامل با امتیاز ۵۳/۰۷۱ واریانس کل را تبیین می‌نماید و براساس فیلتر شده نهایی با شاخص‌های میزان توزیع درآمد در مناطق شهری، میزان عملکردی شبکه ارتباطی، تعداد اماکن ورزشی دسترسی به حمل و نقل عمومی و دسترسی به خدمات درمانی ارتباط همبستگی نزدیکی دارد و می‌توان این عامل را شهری کالبد محور نام‌گذاری نمود.

-عامل سوم: عامل سوم با امتیاز ۶۹/۲۸۹ واریانس کل را تبیین می‌نماید و براساس فیلتر شده نهایی با شاخص‌های دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر، میزان عملکردی شبکه ارتباطی، نزدیکی به آب‌های سطحی و رودخانه، دسترسی

به خدمات درمانی، میزان تراکم خالص جمعیتی همبسته بوده است و عامل سوم با عنوان شهری اجتماع محور نام گذاری شده است.

-عامل چهارم: این عامل با امتیاز ۸۲/۲۲۱ واریانس کل را تبیین می نماید و براساس فیلتر شده نهایی با شاخص های میزان خانوار ساکن در شهر، میزان خانوارساکن در حریم شهری، میزان همبستگی اجتماعی، دسترسی به تجهیزات شهری همبسته بوده است و می توان این عامل را ، عامل شهری قوم محور تلقی کرد.

-عامل پنجم: این عامل با امتیاز ۹۰/۵۸۶ واریانس کل را تبیین می نماید و براساس فیلتر شده نهایی با شاخص های میزان دسترسی به مراقبت های بهداشتی، تعداد اماکن ورزشی، میزان خانوار ساکن در حریم شهری، میزان سرمایه گذاری در منابع طبیعی همبسته بوده است و بدین ترتیب می توان این عامل را شهر قابل زیست نام گذاری کرد. با توجه به ارتباط هریک از عوامل استخراج شده با شاخص های تحقیق و با توجه به مطالعات نظری و تجربی در ارتباط با موضوع تحقیق ، عوامل نام گذاری شد و به شرح جدول شماره ۶ می باشد .

جدول ۶-عوامل استخراج شده ، بار عاملی و نام گذاری آنها

Table 6- Extracted factors, Confirmatory Factor and their names

Component Transformation Matrixa					
عامل	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم
شهری اقتصاد محور	۰/۶۷۰	۰/۵۵۹	۰/۴۵۵	۰/۱۷۹	۰/۰۰۰
شهری کالبد محور	۰/۵۲۶	-۰/۶۶۱	-۰/۱۶۱	۰/۵۰۷	-۰/۰۵۷
شهری اجتماع محور	-۰/۲۳۰	۰/۴۳۱	-۰/۴۳۳	۰/۶۱۴	-۰/۴۴۴
شهری قوم محور	-۰/۳۵۸	۰/۰۱۴	۰/۲۹۰	۰/۵۵۹	۰/۶۸۹
شهر پاک و قابل زیست	۰/۳۰۷	۰/۲۵۳	-۰/۷۰۴	-۰/۱۴۷	۰/۵۷۰

Source: Research findings,2021

به طور کلی، بر اساس مطالعات صورت گرفته شده و جدول ضرایب همبستگی در آزمون تحلیل عاملی با توجه به آنکه میزان ضریب کمتر از ۰/۰۰۵ است، ارتباط همبسته و قوی بین متغیرهای مستقل با وابسته وجود دارد؛ بنابراین، ضریب به دست آمده قابلیت تعمیم به شهر را دارا است:

-دست یابی به عامل شهری قوم محور، شهری اقتصاد محور با ضریب همبستگی ۰/۵۲۶ و ۰/۴۷۶ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه نزدیکی به آب های سطحی و رودخانه در شهر افزایش یابند، زمینه دست یابی به سه عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دست یابی به عامل شهری کالبد محور، شهری اقتصاد محور با ضریب همبستگی ۰/۸۷۰ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان عملکردی شبکه ارتباطی در شهر افزایش یابند، زمینه ی دست یابی به دو عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری کالبد محور، شهری اقتصاد محور، شهری اجتماع محور به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۵۷۸، ۰/۷۰۷، ۰/۰۶۸ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. هر چه دسترسی به تجهیزات شهری در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به سه عامل یاد شده افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری اجتماع محور، شهری قوم محور به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۲۶۶، ۰/۵۳۸، ۰/۵۴۴، ۰/۴۲۳ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. هر چه میزان همبستگی اجتماعی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری قوم محور، شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۴۷۷، ۰/۰۱۷، ۰/۱۷۱، ۰/۱۳۱ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه دسترسی یکسان به منابع اقتصادی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۵۲۳، ۰/۶۰۹، ۰/۴۳۱ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. هر چه دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به سه عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۸۲۵، ۰/۳۶۶، ۰/۰۱۰ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه دسترسی به خدمات درمانی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به سه عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری اجتماع محور به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۸۳۷، ۰/۱۴۳ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه دسترسی به حمل و نقل عمومی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به دو عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری قوم محور به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۸۴۹، ۰/۰۰۶ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه دسترسی به بازار و مرکز اقتصادی برتر در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به دو عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری اجتماع محور، شهری قوم محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۵۲۴، ۰/۲۹۸، ۰/۳۸۹ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه تعداد اماکن ورزشی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری اجتماع محور، شهری قوم محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۹۱۷، ۰/۰۸۴، ۰/۱۲۳، ۰/۳۱۴، ۰/۱۰۴ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان خانوار ساکن در حریم شهری در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به پنج عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۹۹۰، ۰/۰۹۸ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان تراکم خالص جمعیتی در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به دو عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری اجتماع محور، شهری قوم محور به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۲۶۶، ۰/۵۳۸، ۰/۵۴۴، ۰/۴۲۳ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان همبستگی اجتماعی در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری اجتماع محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۴۰۷، ۰/۷۳۹، ۰/۱۳۳، ۰/۱۷۹ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری اجتماع محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۹۰۰، ۰/۱۷۲، ۰/۱۸۶، ۰/۰۰۶ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان سرمایه‌گذاری بومی در شهر در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری اجتماع محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۲۳۹، ۰/۴۲۴، ۰/۳۳۰ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان توزیع درآمد در مناطق شهری در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به سه عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

- دست‌یابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری کالبد محور، شهری قوم محور و شهر پاک و قابل زیست به ترتیب با ضریب همبستگی ۰/۴۷۷، ۰/۰۱۷، ۰/۱۷۱، ۰/۱۳۱ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه دسترسی یکسان به منابع اقتصادی در شهر افزایش یابد، زمینه دست‌یابی به چهار عامل یاد شده نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

-دستیابی به عامل شهری اقتصاد محور، شهری قوم محور و شهر پاک و قابل زیست با ضریب همبستگی ۰/۰۹۱، ۰/۵۵۴، ۰/۴۰۱ نشان دهنده این است که شدت همبستگی متوسط و جهت رابطه مثبت است. یعنی هر چه میزان سرمایه‌گذاری در منابع طبیعی در شهر افزایش یابد، زمینه دستیابی به سه عامل یاد شده افزایش پیدا خواهد کرد.

بحث و نتیجه‌گیری

شهر اقوام یکی از مباحثی است که می‌توان گفت بر اساس تغییر جامعه روستایی و عشایر به جامعه شهری به وجود آمده‌اند. به عبارت دیگر، شهر اقوام را می‌توان چنین تعریف نمود که شهرهایی که زمانی کانون استقرار ایلات و عشایر بوده‌اند و با توجه به پتانسیل‌های موجود در این کانون‌ها و با گذر زمان تبدیل به کانون‌های زیستی جدیدی شده‌اند. قابل ذکر است که این کانون‌های زیستی با توجه به ماهیت شکل‌گیری که دارا می‌باشند دارای سازمان کالبدی-فضایی و اجتماعی خاصی هستند. براساس مطالعات انجام شده با توجه به هدف تحقیق در مقایسه تحقیقات منتظری و همکاران، (۱۳۹۶)، سلیمی سبحان و همکاران، (۱۳۹۴)، سیف‌اللهی و همکاران (۱۳۹۳)، محمدی و همکاران (۱۳۹۳)، خانی و همکاران، (۱۳۹۰)، نظریان (۱۳۸۸) و رضاپور و نادری، (۲۰۱۴)، با نتایج تحقیق حاضر همسو می‌باشد و در راستای دست‌یابی به الگوی چارچوب تکوین و پیدایش توسعه کالبدی - فضایی از منظر شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری قابل تبیین است.

بر اساس یافته‌های پژوهش شاخص‌های دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، دسترسی به تجهیزات شهری، میزان عملکرد شبکه‌ی ارتباطی، میزان تراکم جمعیت، نزدیکی به آب‌های سطحی و رودخانه، تعداد اماکن ورزشی، میزان خانوار ساکن در حریم شهری، میزان مشارکت شهروندان در مناطق شهری، میزان همبستگی اجتماعی، میزان توزیع درآمد در مناطق شهری، میزان سرمایه‌گذاری بومی در شهر، میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بیشترین میزان همبستگی را با تکوین و پیدایش شهر دوگنبدان (با حضور مهاجرپذیری اقوام مختلف) دارند. عوامل استخراج شده به ترتیب عامل شهر پاک و قابل زیست، شهری قوم محور، شهری اجتماع محور، شهری کالبد محور و در نهایت شهری اقتصاد محور از لحاظ محتوایی و طبق مرور متون نظری ارتباط نزدیکی با هم معیار و محدوده مطالعاتی دارند نام‌گذاری شده است و در پیدایش و تکوین محلات شهر دوگنبدان اثرگذاری بیشتری داشته است.

در مجموع می‌توان گفت شهرهای چندقومیتی، کانون‌هایی هویتی اقوام مختلف با ویژگی‌های مشخصی هستند که می‌توان گفت این شهرها زمانی روستاهایی بودند که بر اساس پتانسیل‌ها و ویژگی‌هایی که دارا بودند مکان استقرار ایلات و عشایر بودند و با گذر زمان تبدیل به شهرهای چندقومیتی شدند. لذا، این شهرها دارای ساختار کالبدی-فضایی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی مشخصی هستند که بر اساس شناخت ویژگی‌های هریک از این ساختارها می‌توان زیرساخت‌های شهری را به صورت متوازن و پایدار برای محل سکنی‌گزیدن هریک از اقوام تبیین نمود. هم‌چنین، با

تبیین نقش اقوام در گسترش کالبدی فضایی شهرهای چند قومیتی (نمونه موردی: شهر دو گنبدان) ... ۴۷

شناخت و توجه به ساختار اجتماعی-فرهنگی اقوام مختلف می‌توان زمینه‌ای را در جهت ایجاد اقتصاد پایدار برای اقوام مختلف بر اساس ویژگی که دارا می‌باشند، تعریف نمود.

راهکارها

بر اساس مطالعات صورت گرفته شده و نتایج پژوهش از جمله راهکارهای پیشنهادی به شرح زیر می‌باشد:

- ایجاد تعادل بین فرصت‌های اشتغال بین شهر دوگنبدان و سایر مناطق شهرستان گچساران؛
- تمرکز زدایی فزاینده سرمایه گذاری در شهر دوگنبدان که باعث قطبی شدن و تمرکز بی رویه خدمات صنعت و نیروی انسانی قوم غالب در این شهر شده و عدم تعادل در سطح ناحیه را موجب شده است؛
- گسترش سرمایه گذاری در نواحی پیراشهری به مثابه افزایش اشتغال زایی اقوام بیکار؛
- توسعه زیرساخت‌های شهری در نواحی شهر دوگنبدان به صورت متعادل و متوازن؛
- تأمین سرمایه های لازم جهت همگرایی سکونتی بین اقوام مختلف؛
- توجه هرچه بیشتر به توزیع متعادل خدمات شهری بین اقوام ساکن؛
- تأمین زیربنای خدماتی در عرصه نواحی شهر دوگنبدان، به گونه ای که اقوام ماندگاری بیشتری در نواحی اطراف شهری داشته تا به فعالیت های تولیدی بخش کشاورزی - اقتصادی بپردازند؛
- توجه به همبستگی اقوام در شهر توسط نهادهای دولتی با ایجاد سرهای محلی و ...؛
- برگزاری جشن های مفرح و شاد در سطح شهر و نواحی شهر مناسب با فرهنگ اقوام مختلف شهر به منظور ایجاد همبستگی اجتماعی.

منابع فارسی

- سلیمانی مهنجانی، م. مرصوصی، ن. دیوسالار، اسدالله، س.الملک فرد، ج. (۱۳۹۷). تحلیل عوامل و فرآیندهای محلی در تحولات فضایی شهر بجنورد طی سال‌های ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵. فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۰ (۳)، ۳۶۰-۳۴۱.
- سلیمی، س. م. حیدری، ج. نیکو، ا. (۱۳۹۵). بررسی و تحلیل تاریخی عوامل مؤثر بر همگرایی و واگرایی اقوام ایرانی (نمونه پژوهی: قوم کرد). فصلنامه مطالعات تاریخ نظامی، ۳ (۸): ۷۵ - ۹۸.
- شریف زادگان، م. ابراهیمی، ع. (۱۳۹۱). مدل‌سازی تغییرات فضایی در کاربری زمین و توسعه شهری با استفاده از مفهوم ماشین‌های سلولی. مجله علمی معماری و شهرسازی صغه، ۲۲ (۴)، ۴، ۷۴-۵۵.
- صفایی پور، ز. آزادخانی، پ. (۱۳۹۹). بررسی نقش قومیت در دستیابی به توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: محلات شهر ایلام). علوم جغرافیایی (جغرافیای کاربردی)، ۱۶ (۳۳)، ۱۰۸-۱۱۹.
- طهماسبی زاده، ر. اسماعیلی، ر. حقیقتیان، م. (۱۴۰۱). بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی، در بین گروه‌های قومی ساکن در شاهین شهر (مورد مطالعه شهروندان ۱۵ تا ۶۵ سال). فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۵ (۱).
- منتظری، م. جهانشاهلو، ل. ماجدی، ح. (۱۳۹۶). تحولات ساختار کالبدی - فضایی شهر یزد و عوامل مؤثر بر آن. فصلنامه مطالعات محیطی هفت حصار، ۶ (۲۱): ۲۷-۴۲.
- منصوریان، ح. رجایی، س. ع. حاتمی، ا. عاشوری، ح. (۱۳۹۸). آسیب شناسی مدیریت شهری در شهر اقوام (مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان). جغرافیای اجتماعی شهری، ۶ (۱)، ۱۹۳-۲۱۱.
- نجفی، ک. فرهمند، م. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر وفاق اجتماعی اقوام لک و لر (مورد مطالعه: مردان شهر خرم‌آباد). توسعه اجتماعی، ۱۳ (۴)، ۱۵۳-۱۸۶.

References

- Askari, N. Ezzati, E. Faraji Rad, A. (2017). *An Analysis of the Role of Ethnicity (Kurds) in the Organization of Tehran Municipal Squares with Consideration of Middle East Developments (with Emphasis on Divergence and Food Security)*. Quarterly Journal of New Attitudes in Human Geography, 9 (4), 121-139.
- Azami-Aghdash, S. Ghojzadeh, M. Dehdilani, N. Mohammadi, M. (2014). *Prevalence and causes of cesarean section in Iran: systematic review and meta-analysis*. journal of public health, 43(5), 545.
- Korotaev, V.V., Pantushin, A.V., Serikova, M.G. Anisimov, A.G. (2016). *Deflection measuring system for floating dry docks*. Ocean Engineering, 117, 39-44.
- Knies, G. Nandi, A. Platt, L.(2016). *Life satisfaction, ethnicity and neighborhoods: Is there an effect of neighborhood ethnic composition on life satisfaction?*. Social science research, 60, 110-124.
- Lotfata, Y. Lotfata, A. (2018). *Effect of physical changes on the spatial structure of historical area, the Historical District of Urmia city as a case study*. Journal of Sustainable Development, 11(4), 174.
- Montazeri, M. Jahanshahloo, L. Majidi, H. (2017). *The evolution of the physical-spatial structure of Yazd city and the factors affecting it*. hafthesar. 6 (21) :27-42. (In persian)
- Nasiri Lakeh, M. Molaei Hashjin, N. Pourmozan, I. (2019). *Analysis of modern rural management system and rural-environmental-ecological and physical-spatial development (Case study: Central region of Guilan province)*. Journal of New Attitudes in Human Geography, 11 (3), 223-244. (In persian)
- Naghbi, F. Shirmohammadi, H. (2008). *Physical spatial development: a GIS analysis with emphasis on environmental impacts-case study Nalo's city, Iran*. Journal of Environmental Health Science & Engineering, 5(1), 43-50.
- Rong-Jun, C. Xiang-Lin, H. Siu-Ming, L. Hong-Xia, G. (2014). *A control method applied to mixed traffic flow for the coupled-map car-following model*. Chinese Physics B, 23(3), 030507.
- Sandercock, L. (2009). *Towards a cosmopolitan urbanism: from theory to practice*. In L. Sandercock, & G. Attili, Where Strangers Become Neighbours: Integrating Immigrants in Vancouver, Canada (Urban and Landscape Perspectives ed., 4: 193-230.
- Schneider-Sliwa, R. (2015). *Urban geography*. Spring.
- Shankar, R. Shah, A.(2003). *Bridging the economic divide within countries: A scorecard on the performance of regional policies in reducing regional income disparities*. World development, 31(8), 1421-1441.
- Salimi, S.M. Heidari, J. Nikjoo, I.(2016). *Historical Examination and Analysis of Factors Affecting Iranian Ethnicities' Convergence and Divergence (case study: the Kurdish nation)*. Disciplinary history studies. Article 4, 3(8): 75-98. (In persian)
- Sharifzadegan, M. Ebrahimi, A.(2012). *Modeling spatial changes in land use and urban development using the concept of cellular machines*. Scientific Journal of Soffeh Architecture and Urban Planning, 22(4), 4, 55-74. (In persian)
- Soleimani Mehrnjani, M. Marsousi, N. Divasalar, Assadollah, S. Al-Molk Fard, J.(2018). *Analysis of local factors and processes in the spatial developments of Bojnourd city during the years 1345 to 1395*. Quarterly Journal of New Attitudes in Human Geography, 10 (3), 341-360. (In persian)
- Wang, S., & Liu, X. (2017). *China's city-level energy-related CO2 emissions: Spatiotemporal patterns and driving forces*. Applied energy, 200.

Explaining the Role of Ethnic Groups in the Physical-Spatial Development of Multiethnic Cities (Case Study: Dogonbadan City)

Jalal Kamran

Ph.D. Candidate, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Keramatolah Zyari*

Invited professor, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Kianoush Zakerhaghighi

Invited professor, Department of Urbanism, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Abstract

Introduction: Cities are facing problems such as uncoordinated physical-spatial structure and lack of urban identity due to reasons such as rapid population growth, migration of ethnic groups with different cultures, lack of plan and efficient management. However, the phenomenon of ethnic migration is one of the most important factors whose influence on the formation of the uncoordinated physical-spatial development of the city is quite evident. In other words, the adaptation of the geography of deprivation to the geography of ethnicity, ideologies, colonialism, and also foreign interventions or the use of other tools. They have played an important role in the ethnicization of societies. Due to its geographical and economic location, the city of Dogonbadan is one of the most important oil and immigrant cities that the existence of different ethnic groups such as Turks, Lors, Kurds, etc. in the structure of the city in terms of spatial-physical, economic dimensions. As well as creating a social multiplicity. In this regard, in this study, the main purpose is to explain the role of ethnic groups in the physical-spatial development of multiethnic cities (Dogonbadan city).

Materials and Methods : This article is descriptive-analytical and developmental-applicative in terms of purpose and nature. In this research, in order to formulate the generalities of the research from the library study, by examining the opinions, ideas, views related to the approach of physical-spatial structure and ethnic groups. SPSS software and factor analysis method have been used in order to identify the influence of the influencing factors on the integrated physical-spatial structure of Dogonbadan city.

Results and Discussion : Economic factors have had the greatest impact on the formation of the current pattern of development of Dogonbadan city, witnessing the instability of the city development model. Also, the extracted factors were clean and livable city, ethnic city, community city, body city and finally economy city, respectively, in terms of content and according to the review of theoretical texts were closely related to each other criteria and scope of study naming Has been a greater impact on the emergence and development of neighborhoods in the city of Dogonbadan.

Conclusion : Multi-ethnic cities are the centers of identity of different ethnic groups with certain characteristics. It can be said that these cities were once villages that were the place of settlement of tribes and nomads based on their potentials and characteristics, and with the passage of time, they became multi-ethnic cities. Therefore, these cities have a specific physical-spatial, socio-cultural and economic structure, and based on the knowledge of the characteristics of each of these structures, it is possible to explain the urban infrastructure in a

balanced and sustainable manner for the settlement of each ethnic group. Also, by recognizing and paying attention to the socio-cultural structure of different ethnic groups, we can define a basis for creating a sustainable economy for different ethnic groups based on their characteristics.

Keywords: Physical-Spatial Expansion, Ethnicities, Multi-Ethnic Cities, Dogonbadan City.

*(Corresponding Author): zayyari@ut.ac.ir